

Barn som anhöriga Unga omsorgsgivare

Anhörigveckan i Eskilstuna 10 okt 2019

Ingela Furenbäck

Nationellt kompetenscentrum anhöriga - Nka

- Ett nationellt kunskapscentrum sedan 2008
- Finansierat av Socialstyrelsen lokaliserat vid Region Kalmar län med en forskningsarm vid Linneuniversitetet

- Ett nationellt expertstöd till kommuner, landsting och enskilda utförare

- Verksamhetsområdet omfattar alla anhöriga oberoende av den närstående personens ålder, sjukdom, diagnos eller funktionsnedsättning
- Nka:s verksamhetsidé är att bidra till skapande av evidensbaserad praktik och effektivt stöd till anhöriga i partnerskap med anhöriga, brukare, personal och beslutsfattare.

Barn som anhöriga – Unga omsorgsgivare

- *Anhörig* är en person som har en *närstående* som är sjuk, äldre eller har en funktionsnedsättning (psykisk el. fysisk sjukdom, missbruk, frihetsberövande, hastigt avlidit eller andra orsaker).
- *Omsorg* kan vara att ge vård, hjälp, stöd, personlig omsorg, tillsyn, praktisk sysslor som inköp, transporter, skötsel av hus och hem eller hjälp med kontakt med myndigheter och vårdpersonal, sköta ekonomi, post, räkningar el liknande.

Barn som anhöriga - hur många är de?

Av alla barn har:

- 7,8% en förälder som vårdats på grund av **psykisk sjukdom och/eller missbruk av alkohol eller narkotika**
- 17% en förälder med **riskbruk**
- 13% en förälder med **svår somatisk sjukdom**
 - närmare sex procent har en förälder med cancer
- 3 500 barn per år en förälder som **avlidit**.

Barn som anhöriga

- till föräldrar med missbruk

- **dubbelt** så många går inte ut grundskolan med fullständiga betyg.
- det är **fyra till sju gånger fler** unga som utvecklar eget missbruk
- försörjningsstöd är **fyra gånger** vanligare
- dödligheten som ung vuxen är nästan **tre gånger högre**.

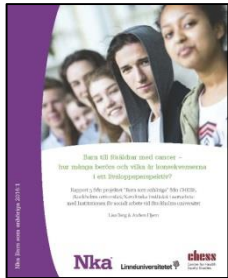
- till föräldrar med psykisk ohälsa

- **dubbelt** så många går inte ut grundskolan med fullständiga betyg.
- **dubbelt** så många utvecklar eget missbruk
- försörjningsstöd är **dubbelt** så vanligt
- två till tre gånger fler har vårdats inom psykiatrisk specialistvård
- sjukhusvårdade självmordsförsök är **trefaldigt högre**.

Barn som anhöriga

- till föräldrar med svår sjukdom

- det vanligare med **sämre skolprestationer** hos barn om förälder har allvarlig sjukdom
- de mest påtagliga negativa konsekvenserna för barnen i vuxen ålder:
 - **ökad risk för missbruk och kriminalitet** jämfört med andra jämnåriga.

- till föräldrar om avlider

- **dubbelt** så många lider av psykisk ohälsa vid 30–35 års ålder jämfört med andra
- i ung vuxen ålder har barn till föräldrar som avlidit genom olycka, självmord eller våld:
 - **fem gånger** oftare vård för missbruk
 - **tre till fyra gånger** oftare vårdats för självmordsförsök
- **mer än dubbelt** så många hade själva avlidit jämfört med övriga unga.

Svåra erfarenheter påverkar barns utveckling och hälsa

- Barn som upplever trauma: våld, förlust, försummelse riskerar neg utveckling, hälsorisker.
- Oförutsägbarheten är överväldigande
- Anknytning till vuxen och trygghet är centralt för barnets utveckling, för att reglera rädsla och stress.
- Överväldiga känslor av rädsla och stress som inte regleras påverkar barnets hjärna, samt ge negativ utveckling och risker.
- Barn till föräldrar som missbrukar/psykisk ohälsa, utsatta
- ACE-studie: Adverce childhood experience:
17.400 deltagare. Kraftfullt samband mellan ACE och hälsorisker som cancer, sjukdom i hjärta, kärl, lungor, lever, smärta, övervikt, missbruk, depression, ångest, tidig död (Feletti, 2009). Webinarie Anna Norlén

Unga omsorgsgivare (15 år)

- 7 procent ägnar sig åt omfattande omsorgsarbete
- 16 procent tar ett föräldraansvar för syskon minst 1 gång/vecka
 - 3% hemma från skolan 1 dag/vecka för att ta hand om någon hemma
- 12 procent av de unga arbetar för att tjäna pengar till hushållet minst en gång per månad
- Stödjande omsorg
 - 20 % uppger att de håller ett öga på sin förälder.
 - 27 % försöker få sin förälder att må bättre
 - 26 % håller sin förälder sällskap
- Praktisk hjälp
 - 1,6 % hjälper sina föräldrar att klä sig
 - 2,5 % hjälper en förälder att tvätta sig.

Ungdomar 15-17 år i Kalmar län

2 918 ungdomar besvarade enkäten

- Flickor: 51%
- Pojkar: 49%
- Transpersoner: 0,3%

smalandsbilder.se

665 av dem är unga omsorgsgivare (23%)

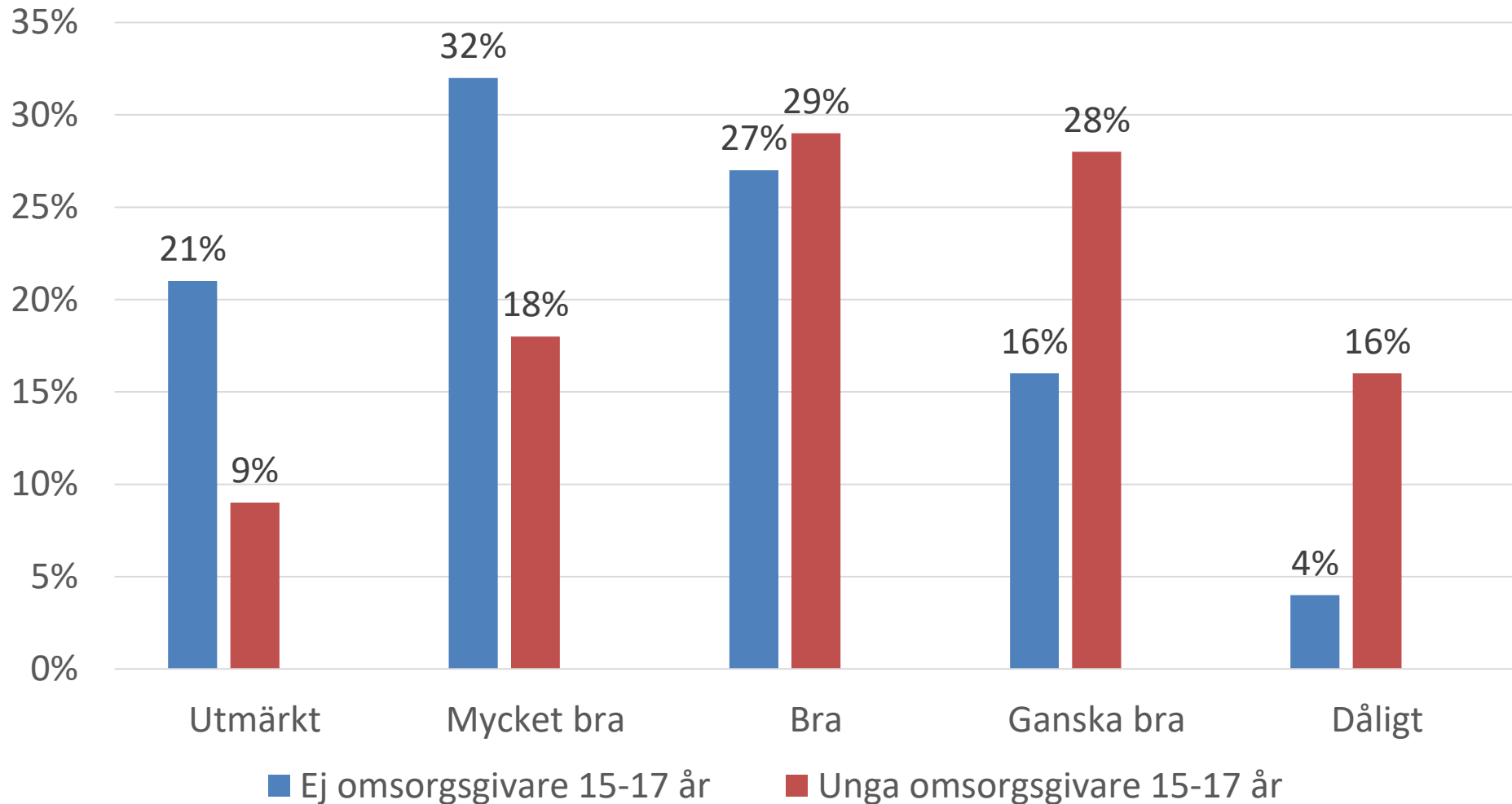
- Drygt hälften (55%) tar hand om, hjälper eller stödjer en eller flera familjemedlemmar

Mamma	50%
Pappa	36%
Syster	20%
Bror	18%

- Två tredjedelar (68%) tar hand om, hjälper eller stödjer en vän eller annan närstående
- Flera ungdomar (23%) gör båda delarna
- 9,5% utför omfattande vård och omsorgsarbete

Skattat hälsotillstånd

Jämförelse: Ej omsorgsgivare 15-17 år – Unga omsorgsgivare 15-17 år

Häls- och skolproblem till följd av omsorgsansvaret

smalandsbilder.se

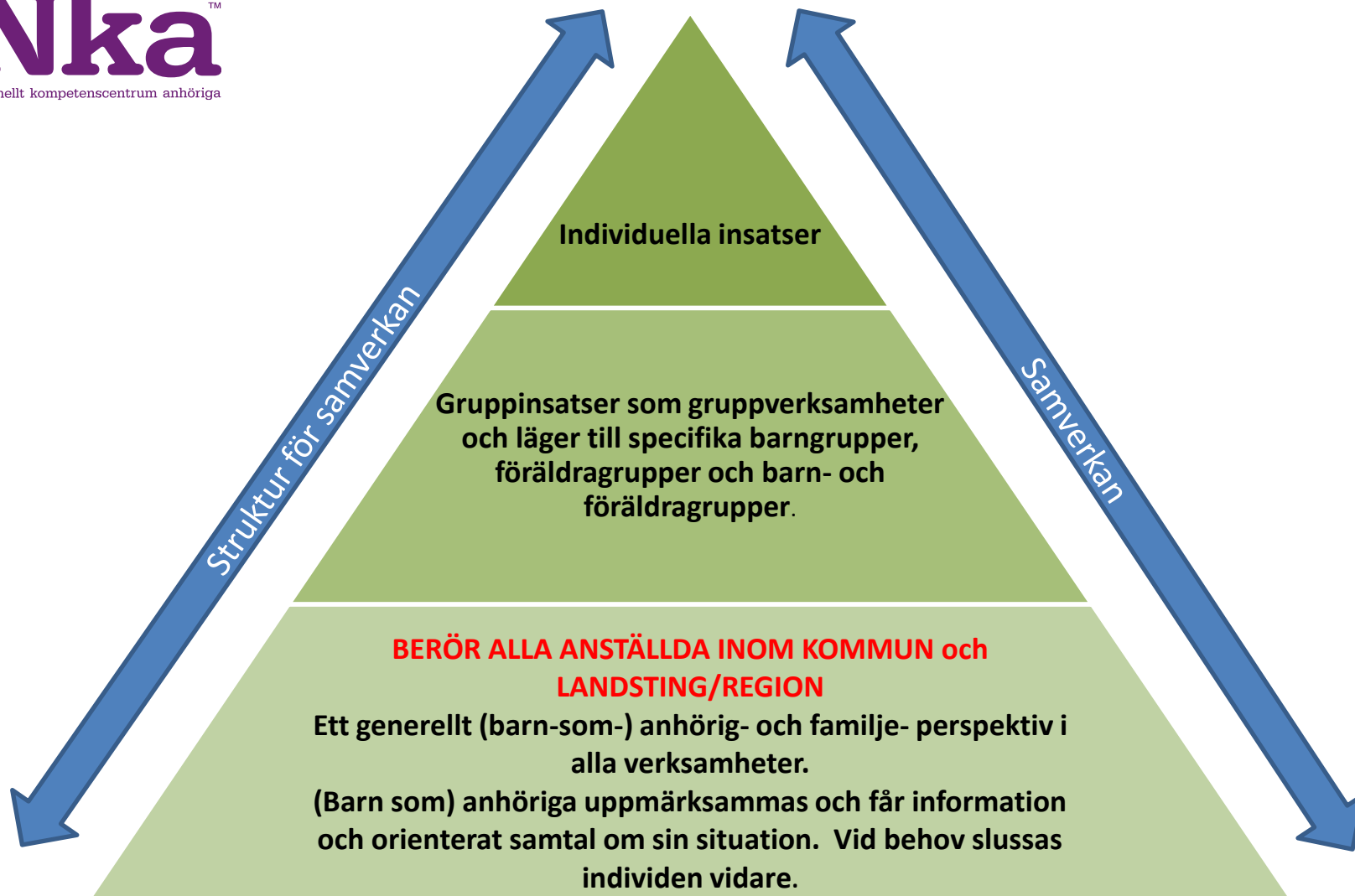
- Psykisk ohälsa 28%
- Tankar om att skada sig själv 11%
- Fysiska hälsoproblem 12%
- Upplever svårigheter i skolan 9%
- Tror att skolresultaten har påverkats negativt 13%
- Har blivit mobbade, retade och andra har skämtat om dem 10%

Rätt stöd kan förebygga

- förskola och skola spelar en viktig roll

- förebyggande åtgärder
 - utveckla metoder för tidig identifiering av barn som anhöriga, unga omsorgsgivare och barn i riskmiljöer
- familjeperspektiv
- samverkan och partnerskap
 - med barnen och deras familjer
 - mellan skola, socialtjänst, hälso- och sjukvård, polis och räddningstjänst
- kompetensutveckling

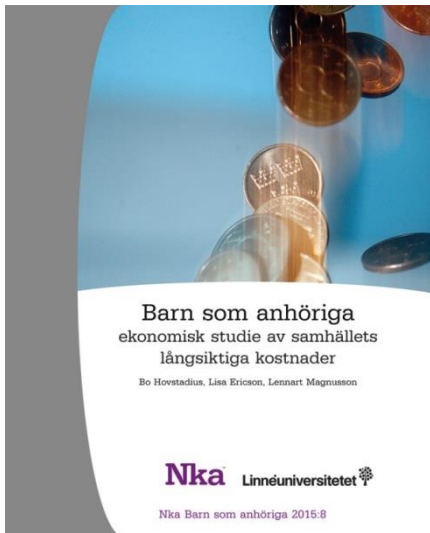
Struktur, organisering, systematik och rutiner samt systematisk uppföljning

Stärka skyddsfaktorer

- att ge barn adekvat information och svar på frågor
 - hjälpa familjen att kunna tala om problemen
 - låta barn ge uttryck för sin oro och sina upplevelser,
 - se till att barn har möjlighet till kamratrelationer och fritidsintressen
 - stöd i skolarbetet.
 - Trygga relationer i familjen
 - någon stödjande vuxen utöver föräldrarna
 - Föräldrarna får den hjälp och det stöd de behöver, både för egen del och i sitt föräldraskap.
-
- En fungerande vardag med rutiner och struktur är viktig. Det kan behövas praktiskt stöd för att avlasta barn och unga från övermäktigt ansvar och en tung omsorgsbörda.

Alla tjänar på tidigt och rätt stöd

En hälsoekonomisk analys visar att kostnaderna för samhället skulle kunna minska med **35 miljarder** per år om barn med missbruk eller allvarlig psykisk ohälsa i familjen inte själva utvecklar detta i vuxen ålder.

Uppdraget barn som anhöriga

- Nka ska särskilt bidra till sådant stöd att närståendes svårigheter inte inkräktar på barnets hälsa, utveckling och skolgång.

Hemsidan www.anhoriga.se

- Publikationer, filmer, konferenser, länkar, metod och verktyg etc.

Konferenser, seminarier etc.

- *Värna våra yngsta – späda barns rätt till hälsa och utveckling*, Stockholm oktober 2019

Implementeringskartor:

- Regioner/landsting
- kommuner

Stöd till systematisk uppföljning

Stöd till lokalt utvecklingsarbete

Webbinarier

- Späda barn, trauma, missbruk, psykisk ohälsa, unga omsorgsgivare etc

Nätverk

- Landsting/regioner, idéburna organisationer, forskarnätverk, anhörigkonsulenter

Internationellt samarbete

- Eurocarers
- Nätverk unga omsorgsgivare inom Eurocarers
- Skandinaviskt nätverk och nordiskt myndighetsnätverk
- EU-projekt

Utbildning

- Webbaserad kurs Barn som anhöriga 7,5 hp, avancerad nivå, Linnéuniversitetet
- Webbutbildning – Våga fråga (Kunskapsguiden)

Kontakt och information

Ingela Furenbäck, Ingela.furenback@lnu.se tel: +46 480 44 69 78

Rosita Brolin, e-post: rosita.brolin@lnu.se, tel: 0470-708965

Lennart Magnusson, lennart.magnusson@anhoriga.se tel/mobil: +46 480 41 80 21

Elizabeth Hanson, elizabeth.hanson@anhoriga.se Etel/mobil: +46 480 41 80 22

Hemsida Nka: anhoriga.se

Facebook: @Nka.anhoriga

Twitter: @Nka_anhoriga

Instagram: nka_anhoriga

Youtube: nkaplay

